

Előfizetési árak:
 egész évre 4 frt., félévre 2 frt.,
 negyedévre 1 frt.
Egyes szám ára 8 kr
 Hirdetések mérsékelt árak szerint.

A lap megjelenik minden va-
 sárnap.
 Felelős szerkesztő:
ENDRE JÁNOS

KÖZÉRDEK

Szerkesztőség: Deák-u. 8.
 hova a lap szellemi részét illető
 közlemények küldendők.
 Keziratok vissza nem adatnak.

Kiadóhivatal: Arpad-ut 20.
 hova a lap anyagi részét illető közle-
 menyek és előfizetési pénzek küldendők.
 Kiadótulajdonos:
FUCHS ANTAL.

UJPEST- ÉS KÖRNYÉKÉNEK TÁRSADALMI ÉS SZÉPIRODALMI HETILAPJA.

A főváros környékének fejlődése.

Budapest székesfővárosunk rohamos fejlődése magával hozza, hogy környéke is ugyanolyan arányban fejlődjék. És hogy e fejlődés az egyes községekben mekkora arányt fog ölteni, ez a község fekvésétől, de főleg a község intézőinek a község szépészeti szempontból való fejlesztésétől függ.

A fővárosból a nehéz megélhetési és drága lakbérviszonyok miatt kiszorult község bizonyára olyan helyeket keres fel, mely az utazás kellemetlenségeit kellemes tartózkodással képes kárpótolni, olyan községet, mely rendezett utcákkal, kellemes világitással befűtött terekkel, jó vízzel stb.-vel rendelkezik. Szóval olyan helyet, a hol a napi fáradalmakat kellemes üdüléssel válthatja fel.

Ebből az következik, hogy a főváros környékén levő községek, ha azt akarják, hogy minél több fővárosi lakó települjön le, vagy ott nyaraljon, első sorban a község szépészeti ügyeire kell nagyobb súlyt fektetni.

Az utcákat rendezni kell, be kell fűtani, továbbá gondoskodni kell arról, hogy a járdák minden időben járhatóak legyenek, ugyisintén világosság tekintetében se essenek kifogás alá. Azért a községnek egy kis anyagi áldozatot kell hozni, hogy az ott lakást kissé kellemessé tegye. Ez az anyagi

áldozat bizonyára meg fogja hozni gyümölcsét és a község lakosságának anyagi helyzetének javítására nagy befolyással lesz.

Ujpest község e tekintetben szép példával járt elől, a mennyiben a legfőbb közlekedési utca járdáit aszfaltburkolattal látta el. Pedig ez a község nem rendelkezik vagyonnal és az egész dolgot egy dícséretreméltó s ügyes pénzügyi spekulációval hajtotta végre.

E szép példát követte Rákospalota község is, a mennyiben szintén elhatározta, hogy utcáit aszfalttal látja el és azt a közel jövőben végre is hajtja. Tehát miért ne tehetné Gödöllő, Pécel, Tura, Isaszegh, Rákos-Csaba, Főth, Dunakez stb. község is e tekintetben valamit? Mert ha nem is látja el az utcáit járdáit aszfalttal, minden esetre nagyon üdvös volna, ha egyébbel nem, legalább kavicsolással járhatóvá teszi.

A legszükségesebb azonban az utakat a vasúti állomásoktól be a községekbe jó karban tartani, mert a legtöbb esetben a távoli járhatatlan út veszi el a települők vagy nyaralók kedvét.

Természetesen a járdák mellett nagy szerepet játszik az árnyék is, tehát a befűtést kiváló szorgalommal kellene előmozdítani minden községben, sőt minden egyes háztulajdonosnak is.

Első sorban azonban a megyét kellene megsűrgetni és egy kis szépészeti érzékre buzdítani, hogy a megyei-ut a közlekedés könnyítése céljából a mos-

taninál jobb karba helyeztessék, mert a környékbeli lakosság közlekedése nem mondható valami fényesnek és kivált rossz időben sokszor lehetetlen.

Ezeknek a viszonyoknak a rendezése sok részben a községi előjáróságok tevékenységére és jó akaratára van utalva, ezeknek kellene ez ügyben nagyobb buzgóságot kifejteni és a nemes törekvés hamar ezélt érne.

Tehát kövessenek el a községi előjáróságok mindent, hogy a főváros környéke a fővároshoz méltóan fejlesztesse, ez ugy az egyes községek, mint a főváros vagy terjeszkedése érdekében elkerülhetetlenül szükséges.

A telekmegváltási ügyben a képviselőház elnökéhez beadott petíció szövege.

Szerkesztette: Kis Sándor dr.

A székesfőváros tőzsomszedságában fekvő Ujpest községben még mai nap is oly sajátságos birtokviszonyok állanak fenn, melyek nemcsak nagy szerelmet involválnak a helybeli polgárok igen nagy része, hanem a melyek az 1848-diki törvényekben befektetett évekkel s az alkotmány helyreállítás óta alkotott törvények szellemével sehogysem egyeztetelők össze. Barmily lehetetlennek látszik, tény, hogy Ujpesten az ingatlanok nagy része örök időkre le van kötve és a tulajdon oly megszorításoknak van alávetve, mint ezt csak rége óta hűberileg lekötött földeknél lehetett tapasztalni, de melyeket egy modern jogalman sem fenn nem tarthat, sem meg nem tarthat.

Mielőtt az illetni birtokokra immár elvisehelhetlenne vált taksa-költségek megoldására

A „KÖZÉRDEK” TÁRCZÁJA.

Levél a szerkesztőhöz.

Kedves Szerkesztő ur!

Szíves elnevezést kérem, ha a felszólításnak nem tesztek eleget és a vasárnapi számba szükségelt három hasábra terjedő tárczát nem küldöm, de az, mint az alábbiakból kiténik, ez egyszer lehetetlen.

Jól tudja: jegyző, m. kir. anyakönyvvezető, szerelmes fűzfaposta és szenvedélyes kálaberista vagyok. E nemes foglalkozások olyannyira igénybe veszik drága időmet, hogy például a kaláberre is — legnagyobb sajnálatomra — sokszor már csak két-három óra marad. Mindamellott azonban szeremesemnek tartottam volna rendelkezésére állhatni, de még a sors is megakadályozott!

Istén ön már tárczát? Igen? Akkor tudni fogja, hogy a tárczához első sorban is tárgyat keresünk. Nos eddig en is eljutottam, de hogy nem találtam, annax egy levél volt az oka, mely kiállhatatlan zűmmögéssel oly idegessé tett és felháborított, hogy hogyne kerem, augusztus derekán levél, holott elég idejük volna november vége fele napvilágot látniok, hogy annál rövidebb életük legyen a földön.

Mar nem emlékezem hová kívántam, már t. i. a legyet, mert hogy e cifra szavakat az ugyanakkor betoppno uradalmi ispán hozzája intézetteknek veti, arról — ezt különösen kérem elhinni — mit sem tehetek.

Időm se volt felháborodásom okát vele megértetni, mert minden teketória és szó nélkül elillant.

Látva, hogy tárczához nem akad tárgyam, kölleményemmel akarlam kedveskedni. Holmi hős köllemény persze eszembe sem jutott, mert ahhoz nem értek. (E tekintetben Nasser Józsi barátomat ajánlhatom legmelegebben) s így hát lyrát szándékoztam írni. Igaz ugyan, hogy ehhez sem értek, de legalább már megkísérlettem, habár még igazabb — ha ugyan az igazságot is lehetne fokozni — hogy eddig még sehol sem fogadlak el egyetlen egy lyrát kölleményemmel, noha javamra mondom: már sokszor küldtem be olyanokat egyik-másik szerkesztőségnek. (Legközelebb Önnek küldök néhány kötettel.)

Hogy jambus, trocheus, dactylus, vagy cretiusus-t használjam mind ez nem okozott gondot, mert most a költői szabadságról hallottam, avval annyira ölek, hogy a vége rendszeren már csak szabadság, de semmi esetre sem költői.

„Szerettelek egykor,
 Fajt a szívem érted”
 Nem folytatatlant, mert beallított az ispán két segédje, elég türethető ünnepélyes arcezzal.

Itt vagyunk! Most kezdtem csak érteni az ispán rettenetes gyors viszonyulását.

„Az ispán ur az előbb itt volt jegyző urnál”

„Tudom, tudom”

„De látva elfoglaltságát engem bizott meg hogy”

„Elegtetelt követeljen?”

„Nem kerem, hanem, hogy a „Vidra” nevű tenyészbika eladásához szükséges marhalevelet kerjem?”

„Irgalom! kegyelem! Szedő.

„Ah! vagy úgy? Kerem, kerem.” Tehát gróf Z (1) Egy szarvasmarha (az állat leírása).

„Szerettelek egykor,
 Fajt a szívem érted,
 S te az én küzdesim,
 Mésolygva noztad.”

. aissst. Ez utóbbi kerem azt a hangot akarja utánozni, melylyel a marhalevelet másvilágra küldtem.

„Es Önnek K. ur mivel szolgálhatok?”

„A számtartó ur megbízásából kerem legyen szives az aratási ünnepélyen az ünnepi beszéd elmondására vállalkozni.”

„Oh kerem! Igen szivesen állítok össze egy három hasábra terjedő, lehetőleg akarcrom mondani, szivesen.”

„Köszönöm! Magamat ajánlom!”

„Isten Önökkel!”

Magamra maradvá ujból a kölleményhez fogtam, miközben a sorokat fennhangon ismeteltem.

„Szerettelek egykor,
 Fajt a szívem érted.”

„Oh kerem jegyző ur! mondja frulva-pirulva, egy ugyanakkor belepő helybeli — minek lagadjam — csinos menyecske.

„Mi jót hoz B — né?”

„Egy születési esetet jöttem bejelenteni”

Látja kedves szerkesztő ur *ilyenekkel* voltam elfoglalva s ezért nem készülhetett a kívánt három hasábos tárcza.

Szíves elnevezést tehát ujból kerem biztositom, hogy a jövőben kész örömmel leendek szolgálataira.

Öszinte hive: *Endre Ignácz*

irányzott alázatos kerelmünket előterjesztőnk, legyen szabad némiképen megvilágítani azon jogállapotot, mely majdnem az egész országban megszüntetett, de Ujpesten — a község nagy hátrányára — a földesuri fennhatóság kepeben még mindig fennáll.

Ugyanis 1836-ik évben gróf *Károlyi István* a fõhi uradalomhoz tartozó káposztás-megyéri legelõjébõl a Duna mentén nagyobb földterületet hasított ki oly ezelbõl, hogy ezen területet gyárak és kereskedési vállalatok elmozdítása által használhatóvá tegye. E cél megvalósítása kedvéért nevezett fõur egy örökös magát és maradványait kötelezõ alapszerzõdést adott ki úgy, hogy az abban foglalt pontok és szabályok az õ és maradványai részérõl megmáshíthatlanok legyenek. E szerzõdés értelmében mindazok, akik 300 □ ölnyi parcellákra osztott terület valamelyik részén lakházat, gyárat vagy ipartelepét és mûhelyt építeni szándékoztak, házhelyet nyertek part és italmérsi jogokkal együtt, de minden külsõ illetõségek nélkül az uraságnak fizetendõ évi 25 pengõ forintos örökös taksá ellenében. Ugyane szerzõdés alapján kifejlõdött azon birtokállapot, hogy az Ujpest területén épített házak tulajdonosai többrendbeli megszorítással csak a felülepítmeny fölött rendelkezhetnek, de a föld tulajdonjogát soha meg nem szerezheték, vagy ha igen a földesur által önkényesen megállapított felszõre szerintin áron. A sok eselben nagy értékû épületek tulajdonosai tehát egyenesen ki voltak es ki vannak szolgáltatva a földesurnak, mert sem szerzõdés, sem törvény nem intézkedik, mily áron szerezhetik meg a házhelyet örök tulajdonul.

Midõn hazánkban a telekkönyvi intézmény behozatott, a földesurnak sikerült annak telekkönyvi feljegyzését kieszközölni, hogy a felülepítmeny tulajdonosa a tulajdonát képezõ házat csak a földtulajdonos gróf *Károlyi* beleegyezésével adhatja el. Ez alapon megtörtént, hogy habár a földesurnak a taksán kívül az épülethez semmi joga, az épület-tulajdonosnak pedig a földtulajdonossal szemben a dologi teherként elsõ helyen bekebelezendõ évi taksá fizetésen kívül semmi más kötelezettsége nincs, a földtulajdonos az ingatlan át ruházást ismét csak a földesur engedélyezése meglagadása nélkül akadályozta, peres ügy szeritve a megállapított taksalistákat. Igaz, hogy ilyen esetben a földesur Curia elégtételt adott az örökhasznos részeknek gróf *Károlyi Sándorral* szemben, kimondván azt, hogyha a taksá fizetve van, a jóváhagyás meg nem tagadható, de maguk a peresetek igazolják, mily visszahelyezelbe juthatott a földesur másik taksás ingatlan tulajdonosok birtokát telekkönyvileg átírathatta, mert mász idõközben a jogelõd ellen újabb terheket bekebelezte, a megvett birtokra az eladó tartozásai miatt végrehajtást és árverést vezetni lehetett anélkül, hogy a tényleges birtokos jogvédelmet vehetett volna igénybe. Konkrét esetekkel szolgálhatunk annak igazolására, mily zaklatásnak és károsodásnak voltak egyesek kitéve azon alapon, hogy minden taksás ingatlanra vonatkozó adás-vétel a földesur jóváhagyása nélkül ugyszólván érvénytelen, amennyiben a budapesti kir. törvényszék telekkönyvi hatósága a jóváhagyási záradék nélküli szerzõdés alapján kért tulajdonjogi bekebelezést hivatalból visszautasítja, de még tulajdonjogi eljegyzést sem engedélyez.

Már fentebb említettük, hogy 25 pengõ forint taksá fizetése ellenében az ujpesti házbirtokos különféle nevezetes és értékes jogokat nyert, melyek némileg ellensúlyozták a taksásviszonyban rejlõ terheket. E jogok közé sorolható a partjog és az italmérés korlátlan gyakorlata, mely utóbbi Ujpesten legfõbb kereseli forrást képezte. A partjog az 1855-ik évben a kincstár által elvetett és nagyon jellemzõ, hogy az akkori kisajátítás alkalmasul nem a tulajdonképeni jogosítottak a taksáisták, hanem egyes-egyedül gróf *Károlyi* nyert 40.000 frt kárpótlást. Ami pedig az italmérsést illeti, e jog az újabb törvényhozás által eltöröltetett, minek ellenében Ujpest a kárpótlással, csekély kárpótlásban részesülõket tartottuk szükségesnek megemlíteni azért, hogy arra utaljunk, miszerint az alapszerzõdésben az ujpesti házbirtokosok részére biztosított jogok elenyészésével maga a viszony is annyira megváltozott, hogy az már ez alapon is elvesztette létjogosultságát.

Mindezeknél türethetlenebbé tette azonban a helyzetet azon körülmény, hogy az ujp-

pesti taksástelkek részére vonatkozólag nem az eredeti és a szerzõdés szerint örökös és megváltozhatlan taksá maradt érvényben, hanem hogy annak helyébe egy 25 évrõl 25 évre progressív 25%-kal emelkedõ taksá lépett életbe.

Megtörtént ugyanis az a sajnos dolog, hogy az eredeti alapító szerzõdés helyett lassankint újabb szerzõdészek jöttek forgalomba, melyekben gróf *Károlyi Sándor* részére a progressív emelkedõ taksá biztosítva van. A taksá ezen törvénytelen fölemelése ellen a lakosság eddig állást nem foglalt, mert arról a legtöbbször tudomása nem volt, az a néhány ember pedig aki errõl tudott az adás-vevési ügyletek jóváhagyásának kieszközölésekor többnyire oly kényszerhelyzetben volt, hogy éppenséggel nem segíthetett magán.

A helyzet tehát az, hogy az idõk folyamán mindama fontos jogok és elõnyök, melyek biztosítására magát gróf *Károlyi István* és maradványai köteleztek, lassankint veszendõbe mennek s a földesur már nincs is azon helyzetben, hogy szerzõdési kötelezettségének eleget tethessen, másrészt az épülettulajdonosok a tetemesen megváltozott viszonyok közt és többrendbeli értékes jogositványtól megfosztva nemcsak az örökös taksá fizetésére vannak kárhoztatva, de a jogtalan taksáemelés folytán oly abszurd kötelezettséggel lettek megterhelve, melyeket a törvény meg nem engedhet. Mert a taksá természetébõl folyólag egyrészt, — másrészt a többször említett alapszerzõdés szerint az épülettulajdonosok által a földesurnak fizetendõ évenkénti szolgáltatmánynak állandóan egyformának kell lenni és annak megváltoztatása és felemelése helyt nem foghat. De meg nem engedhetõ ezen állapot azért sem, mert a felemelt progressív taksá mellett 100 év múlva a jelenlegi épülettulajdonosok 100, szóval egyszáz perccenttel magasabb évi szolgáltatmány fizetésére kötelezettek egyoldalulag a nélkül, hogy a megterhelte jogtuladók bármikép biztosítva volnaik — ellen, hogy értékesõkkesen eselében kötelezettségük is esõkkesen fog. Ott tehát ahol az egyik oldalon az elõnyök fokozódoan a legmagasabb mértékig fölesigázva biztosítottak, a másik oldalon pedig a szolgáltatandó ellenérték a pusztá veletlenre van bízva, valóságos *Leonini szerzõdés* forog fenn, melynek semmi erkõcsi alapja ninesen.

Az egyetlen intézkedés, mely mely tiszteltetlõlõttakon segítene az, hogy a telek tulajdonosai a taksalista épülettulajdonosok által mind a teljes egyaránt méltányos megváltási kérés szerint megváltathassák. E megváltási kérés csak törvényhozás útján állapítható meg, mert teljesen ki van zárva, hogy mi a jelenlegi földtulajdonossal *Károlyi Sándor* gróffal méltányos egyezésre léphessünk, amennyiben nevezett, egyszéges megváltási ar helyett, határozatlan ragaszkodik ahhoz, hogy mindenkivel szemben külön-külön a hely fekvése és a felszõ mértéke és értéke szerint eseti alapon megváltást engedjen. Ennek illusztrálására, hogy a földesur mily mértékben aknázza ki a helyzetet szolgáljon azon adat, hogy a gróf oly 300 □ öl területért, melyért 26 frt 25 krajczár jár, 3600 frt megváltási árt követel, azaz 4%-os tókesítés mellett 650 frt, 3 1/2 %-os tókesítés mellett pedig 750 frtot igényelhet, tehát 400%-al többet követel, mint a megváltási ártól való hasznosítást. Ilyen mértékben az összesen kívánni annál méltánytalanabb, mert gróf *Károlyi* Ujpest fejlődéséért vajmi keveset tett, s az érték-emelkedést a lakosság szorgalmá, az épülettulajdonosok által eszközölt nagymértvû beruházások, tökéletesíthetõ közlekedési eszközök s egyéb körülmények idézték elõ, melyeknek beállta körül gróf *Károlyi Sándornak* a legkisebb érdeme sincs.

Törvényhozási intézkedést kérünk pedig azért, mert az eddig hozott törvényekkel, melyekkel az urbéri kapcsolatok az ezzel hasonló jogállapot nyomán kezelt birtokviszonyok rendezése céloztatott, még mindig nincs megadva teljesen biztos és megnyugtató alap az, hogy az urbéri viszonyra gróf *Károlyi Sándorhoz* háhára kielegítõ módon tisztáztassék.

Mar az 1853. évi márczius 2-án kibocsátott urbéri nyílt parancsban van mondva azon elv, hogy az olyan földesurak fekvõ szolgáltatmányok és tartozások, melyek nem ur-

*) Oly társasági szerzõdés, mely szerint egyik fél a haszonban a másik a veszteségben részesül; törvény szerint érvénytelen. Szerk.

természetûek, de melyek örök idõkre ki vannak kötve. — megválthatók.

Az 1873. évi XXII. t.-cz. csak látszólag nyújtott alkalmat az ujpesti érdekeltseknek arra, hogy a megváltási eljárás megindításáért, mert az idezett törvény a mezõgazdasági telepítvényekre vonatkozott, fõleg pedig azért, mert akkor még nem volt eldöntve vajjon Ujpest telepítvénynek tekinthetõ-e egyáltalában, s ha igen, nem-e tartozik az ugynevezett gyári telepek fogalma alá, melyek az 1873. évi XXII. t.-cz. 26. szakasza szerint a megváltás alól ki lettek veve.

Idõközben létrejött az 1894. évi V. t.-cz., mely világosan meghatározza, mit kell a telepítvény név alatt érteni. E törvényben minden kételyt kizárá modon körül van írva, hogy telepítvény alatt tényleg csak a mezõgazdasági telepítések érthetõek és világosan kimondja e törvény, hogy csak azon telepítvények birtok- és egyéb jogviszonyainak rendezésére terjed ki: Ujpest tehát, melynek lakossága mezõgazdasággal nem foglalkozik, hol csak házhelyek (b-alsõségek) letneek, külsõ birtok pedig egyáltalán nincs — a taksás jogviszony rendezése szempontból sem az 1873. XXII. sem pedig az 1894. V. t.-cz. kereteibe nem illeszthetõ.

Ily körülmények között legnagyobb várokozással néztünk a majorsági zselérbirtokosok, bérfõldék és az ezekhez hasonló természetû más birtokterületekrõl szóló törvény elebe, remélve, hogy az abban lefektetett elvek és kifejezésekre jutó szabályok minden kétszél kizárá modon az ujpesti lakosviszonyokra is lesznek alkalmazhatók.

Fájdalom az 1896. évi XXV. t.-cz. a hozzá kötött várokozásoknak csak részben telettek meg, mert igaz ugyan, hogy a káposztás-megyéri birtokterület azon része, melybõl Ujpest kihasított, kétszéltelemül majorsági birtokterület. Kétszéltelem továbbá az is, hogy a többször hivatkozott szerzõdés, melyen a taksás jogviszony alapul, nem ideiglenes, hanem örökös kötés jelleggel bír.

S vegre igaz, hogy gróf *Károlyi István* a fõhi uradalomhoz tartozó majorsági birtokterületébõl hasította ki Ujpest területet beépítés végett az évenkénti taksaszolgáltatmány mellett. Azonban az idezett törvény 2. szakasza szerint a jelenlegi birtokos birtokot csak akkor válthatja meg, ha igazolja, hogy a birtokterületet õ vagy jogelõdei 1848. évi január hó 1-seje elõtt már birtok. Minthogy pedig az ujpesti házbirtokosok csak egy töredéke képes okirattal az 1848. elõtti birtoklást igazolni, elõállana a házbirtokosok nagyobb részére azon visszás helyzet, hogy õk a taksaszolgáltatmány alól felszabadítás ügyében biztos alapot nyújtó jogszabályra nem fognak hivatkozni. Minthogy pedig semmi sem igazolja a taksás telkek kétfõs osztályozását, a szerint a mint a nehezményezett birtokviszony 1848. elõtt vagy 1848. után keletkezett, mert a birtokrendezés szükségessége mindkét kategóriára nézve egyaránt kell, hogy fennálljon eiv szempontból sem foroghat fenn akadály arra, hogy akár Ujpestre vonatkozó külön törvényhozási intézkedéssel, akár pedig az 1896. évi XXV. t.-cz. novellaris módosítása által az ujpesti egyszéges telekmegváltás lehetõvé tetessék.

Azt hisszük, hogy a házbirtokosok zaklatásával és károsodásával van összekötve, annyira túlléte magát, oly gyûlöletesse vált, hogy annak megszüntetése a törvényhozás részérõl komoly megfontolás tárgyává tehetõ.

Nemcsak a jogegyenlõség ügye és a személyes szabadság jön itt tekintetbe, hanem egyttal azon fontos gazdasági érdek, hogy Ujpest, mely máholnap a székesfõváros alkateszet fogja kepezni, a birtok megkötõse miatt bizonytalan és ingadozó viszonyok színtere ne maradjon. Ugy vagyunk meggyõzõdve, hogy érdemes elejét venni annak, hogy a jelenlegi állapot fenntartásával egy község virágzása — ugymint ez az urbériség idejében divott — a földesur kenyekevetõl függjön, valamint annak, hogy az ujpesiek birtokuk szabadda tetele iranti törekvésükben a mindenható földtulajdonos jó-vagy rossz akaratának ki legyenek szolgáltatva. Egyedüli ezelnak teljes, egyszéges és igazságos kártérítés mellett örök idõkre lekötõtt telkeinket oly tehertõl megszabadítani, mely 25 évenként 95%-os emelkedésével községünk fejlődését megakasztja és gazdasági elõmenetelét teljesen megakasztja.

Mindezek után oda terjed alázas kérésünk, kegyeskednek ezen kérvényünket a tisztelt Képviselőház elé terjeszteni, hol is az iránt esedezünk; miszerint panaszainkat figyelemre méltatva, az újpesti taksás ingatlanok tekintet nélkül az 1848 előtti vagy utáni birtoklásra törvényes kulcs mellett megváltathatók legyenek, a szükséges törvényhozási intézkedéseket megtenni méltóztatassék. Maradván hódoló tisztelettel nagymellettősné Elnök urnak Újpesten stb.

Mi egész terjedelmében közöltük az igen helyesen és alaposan megokadott petíciót, remélve azt, hogy azzal hasznos szolgálatot tettünk az érdeklődőknek. De a petíció közlésével dokumentáljuk egyszermind azt is, hogy a telemekváltás ügyében működő bizottság a legnagyobb lelkesedéssel és buzgalommal működik az ügy és az érdekeltek érdekében, a miért a legnagyobb elismerést illeti. Lapunk is minden lehető el fog követni, hogy az ügy minél jobb és gyorsabb elintézését nyerjen.

KÖZSEGI ÜGYEK.

Képviselőtestületi gyűlés volt a hó 14-én, amelyen több aprotb jelentőségű ügyet intéztek el. A tárgysorozat 11 pontja közül a nevezetesebbek voltak a következők:

A vármegyei törvényhatóságnak a községi kölesön jóváhagyására vonatkozó határozata, amelyet tudomásul vettek.

Továbbá az arvizvodelmi intézkedések bejelentése. Az előjárásnak ez ügybeni terjedelmes javaslata egész terjedelmében elfogadtatott. A javaslat szerint Ivánka Pál főszolgabírónak és Volfner Tivadár orsz. képviselőnek jegyzőkönyvileg köszönetet szavaztak, a tett intézkedéseket, nemkülönben az ezzel járó költségeket jóváhagyólag tudomásul vettek.

Károlyi Sándor gróf azon kérését, hogy a gyáli tó területet házhelyekre oszthassák fel, alaki okokból elutasították, mert a felosztási tervetbe a meretek nincsenek feltüntetve.

Több utca haztulajdonosainak kérését aszfaltjárdakészítés és csatornázás engedélyezése iránt részben teljesítették, amennyiben a járdakészítést elrendelték; a csatornázás azonban az idén keresztül nem vihető, mert nincs mar rá fedezet s így azt csak a jövő évben készíttetik el.

Klein Ignác és társai a Petőfy-útsza István- és Maria-útszak közötti szakaszának aszfaltmacadammal való burkolását kérték; a kérésüket a képviselőtestület nem teljesítheti, mert nem látja ezen kisebb forgalmu utat olyan közlekedési vonalnak, ahol a burkolásra okvetlen szükség volna.

A községi lámpagyújtók fizetésük javítását kérték. Tekintettel a most uralgó nagy drágaságra a kérésüket méltányosnak mondták s ennélfogva a lámpagyújtók fizetését havonként 5 frttal felemelték úgy hogy most 30 frt havi fizetést kapnak, ami aránylag megfelelő fizetés.

Település iránti kérvények és többrendbeli oklevelek meghirdetése után ezen alig 1½ óráig tartó közgyűlés véget ért.

Heti tájékoztató.

Augusztus 31 nap.

22. vasárnap. Timót. A nemzeti színház megnyitása Pesten 1837-ben. Löverseny Budapesten d. u. 3 órákor. (5. nap.) 10 óra 54 perczkor este a Nap a szűz jegyében lep. Canicula vége.

22. hétfő. Zakuscz. Kazinezy Ferencz megh. 1831.

24. kedd Bertalan. A hugonották kivégzése, a Szt.-Bertalani ej 1572. Löverseny Budapesten d. u. 3 órákor. (6. nap).

25. szerda. Lajos. A belga elszak. mozg. kitörése Brüsszelben 1839.

26. csütörtök Samu. I. Napoleon legyőzi Schwarzenberg seregét 1814. Löverseny Budapesten d. u. 3 órákor. (7. nap).

27. péntek. Gebhard. Robespierre Maxim kivégzetése 1794.

28. szombat. Agoston. Goethe János Farkas német költő szül. Frankfurthban 1749-ben. Löverseny Budapesten d. u. 3 órákor. (8. nap). Első rendű kritikus nap.

HIREK.

A király születésnapja. A király ő felsége születése napját hagyományos kegyelettel ülte meg szerdán Újpest közönsége. A középületekre kitztek a nemzeti lobogót, jelezve az ünnepet. A róm. kath. templomban d. e. hálaadó istentisztelet volt, melyen dr. *Varázséji Béla* pontifikált fényes segédlettel. Az ünnepi misén nagyszámu közönségen kívül a községi előjáróság, az államrendőrség és az állami iskolák itthon levő tagjai vettek részt. A m. kir. postahivatal részéről Viz Árpád s. ellenőr, főnök helyettes és Weichaud Antal s. tiszt voltak jelen.

Személyi hírek. Bobcsék István újpesti posta- és távirtdahivatali főnök 14 napi szabadságra ment. Ez idő alatt a főnök helyettesítésével Viz Árpád s. ellenőr van megbízva.

A hivatalos lapból. A vallás- és közoktatásügyi miniszter *Volfner Tivadár* országgyűlési képviselőnek a miért az újpesti polgári leányiskola záróünnepélyén, — idegenajka, de a magyar nyelvben legjobb eredményt tanúsító növendékek jutalmazására 200 frinyi alapítványt tett — köszönetét nyilvánította.

Kinevezés. A belügyminiszter Temes vármegyében, a jezvini anyakönyvi kerületbe *Erschinger Ignác* Károly aljegyzőt anyakönyvvezető helyettesnek nevezte ki.

Athelyezés. A vallás- és közoktatásügyi miniszter *Ilackayné Andrejka* Sarolta nagy-szebeni állami polgári leányiskolai rendes tanítónőt jelenlegi minőségében az újpesti állami polgári leányiskolához helyezte át.

Szent Istvan napja Újpesten. A magyar nemzet legszebb ünnepét méltó kegyelettel ülte meg Újpest közönsége. Már a kora reggeli harangzás hirdette a ünnep nagyságát, az emberek ünnepi dísz öltöztek, mert ez a magyaroknak legnagyobb ünnepe. Az ünnep magasztosságát fényesen emelte az ünnepi mise, mely d. e. 10 órákor volt a róm. kath. templomban és melyet Kalvoda s. lelk. fényes segédlettel tartott meg. Ez alkalommal a templom zsufolások megtöltött ajtókat hívekkel, kik égbe emelkedő szívvel adóztak Szent István első királyunk emlékére.

Mozgalom a tanítók körében. Az állami elemi iskolai tanítók körében mozgalom indult meg az iránt, hogy tekintettel a napról-napra emelkedő drágaságra, dr. zassági potlékban részesüljenek. A tanítóknak e mozgalma jogos, mert Újpesten a megelhetési viszonyok oly súlyosak, mint a fővárosban és fizetésük még sem arányos a fővárosi tanítókéival.

Beiratások. Az újpesti állami polg. főiskolában a beiratások szeptember hó 1-től 5-ig d. e. 8 óráról 12 óráig eszközöltetnek az igazgatói irodában (Árpád-ut 61. sz.) A felvételi, javító- és pótvizsgák szeptember 5-én d. u. 3 órákor lesznek.

Az újpesti állami polg. leányiskolában a beiratások szeptember hó 2., 3., 4. és 6-án d. e. 8-12 tartatnak meg az intézet István-terei igazgatói irodájában. A pótló-, javító és felvételi vizsgák szeptember első napjaiban lesznek és az azokra vonatkozó folyamodványok, valamint a tandíjmentességet kérő folyamodványok szeptember 1-ig nyújtandók be az igazgatósnál.

A tovább képző női ipartanfolyamra a beiratások szeptember hó 6-án d. e. 8-12 óráig eszközöltetnek. A női ipartanfolyam két évre terjed. A tanfolyamra olyan növendékek vétetnek fel, a kik a polg. isk. IV-ik osztályát sikerrel elvégezték. A tandíj egy évre 20 frt., könyvtáridj 1 frt. Szegénysorsu tanulók tandíjmentességben részesülnek.

Az újpesti állami fajpári szakiskolában felvételre előjegyezni lehet naponta d. e. 8 óráról 12 óráig az igazgatói irodában (Árpád-ut 83.) A beiratások szeptember hó 1-5-ig tartatnak.

Az állami elemi iskolákban a beiratások szintén szeptember hó 1-én kezdődnek.

Társas vacsora. Az újpesti Polgári kör *Illek Vincze* esp. pléb. tiszteletére az őt ért legmagasabb kitüntetés alkalmából augusztus 24-én (kedden) este 8 órákor saját helyiségében *társas vacsorát* rendez. Egy teríték ára 1 frt. 20 kr. A résztvevett augusztus 23-áig lehet eszközölni. A társas vacsora iránt nagy érdeklődés mutatkozik és azon Újpest színejava részt fog venni. — *Az újpesti kaszinó* f. évi szeptember hó 4-én este fel 8 órákor ren-

dez Illek Vincze tiszteletére társas-vacsorát. Egy teríték ára 2 frt.

Az újpesti ipartestületnek jövő vasárnap tartandó zászlószentelési ünnepe iránt iparos körökben nagy érdeklődés mutatkozik, minélfogva fényesnek ígérkezik. A mint értesülünk az ország több ipartestülete képviselteti magát az ünnepélyen. A zászlószentelési ünnepély rendezése körül különösen Busfy István elnök, Mady Lajos iparhatósági biztos, Javorniczky János pénztárnok és Pohl Károly titkár buzgólkodnak. A zászlószentelés után a templom előtti tere Tóth János tartja a felavatási beszédet.

Az »Egyetértés« jótékony asztaltársaság múlt szombaton igen jó sikerült díjtékés és tánczszal egybeköltött mulatságot rendezett, melyen nagyszámu közönség vett részt és így szép bevétel jutott a szegény gyermekek felruházására. A rendezőség mindent elkövetett, hogy a jelenlevő közönséget kellemesen mulatassa és a jó kedély hangulatot emelje. Ez sikerült is neki és a jelenlevők igen jól érezve magukat fesztelen kedvvel mulattak. Kár, hogy a mulatságot éjjel után egy kellemetlen incidens zavarta meg, a melyről ugyan nem tehet a rendezőség.

Az ag. ev. egyház nyári mulatsága. A nyár tikkasztó melegét kellemes holdvilágos est váltotta fel és ez alkalmat adott arra, hogy a mulatság ügyes rendezőinek buzgólkodását, minde tekintetben fényes erkölcsi és anyagi siker koronázza. Nem egy hamar láttunk a rákos-palotai parkvendéglő helyiségeiben oly szép és distingvált közönséget, mint aminő az ag. ev. egyház által most esütörtökön rendezett mulatságán gyűlt egybe. A hölgyek toltetjenek gyönyörű és izléses színváltozata pompás festői látványt nyújtott és a tánczó párok lelkesedése hamar felfrissítette a kedélyeket. Az egyszerű jókedv gyorsan letért mindennapiságból és oly fokra emelkedett, a hol az emberek elfelejtik az élet mulandóságát és jó kedvvel háftogalnak. *«Haha sem habunk meg!»* Meg a hátkomolyabb papikok is erőt vett a jó hangulat és ugyancsak vígán szűr-estöltek az isteni kedűt, a mamák pedig örömmámorban uszált, midőn látták leányaikat odvarloktól közzajongva, mulatni, s a kik persze naív pü. masok el fogadták a hódolatokat, nem egyszer hangosan felkaczagva, ha az udvarló egy szivesen fogadott bököt mondott. Hja, nemm. idig az egl. költetnek a házasság. Egyáltalán a mulatságról csak azt mondhatjuk, hogy becsületesen valik a rendezőségnek, mert mindenki jó és kedvesesen mulatott és a ki a mulatságon részt vett bizonyára sokáig fogja ezt emlékeiben megtartani. Sajnáljuk, hogy terszűke miatt ezt alkalommal nem közölhetjük a hölgyek díszes nevsorát.

Műkedvelői előadás. Múlt szombaton a Lőrinczy Sándor szép és nagy számu közönség előtt sikerült műkedvelői előadást rendezett, a melyben Lőrinczy Erzsike színésznő elbucszott az Újpesti közönségtől. Az előadás előtt Er-chinger (Endre) János lapunk szerkesztője az »Újpesti Tárogató« című mulatságot olvasta fel, mely kellő tetszésben részesült. Azután színre került Echeharay Jozsefnek »Marianá«-ja, melyben különösen a szerepben Lőrinczy Erzsike tűnt ki, a ki alkalmal szepen bemutatta drámai tehetségét. A többi szerepök közül különösen Szalay Károly (Daniel Montoya) Borsody Ödön (Don Pablo, tabornok), Sternthal Miksa (Don Castulo, regesz), Abbaflly Károly (Don Joaquin), Várady Zsigmond (Lucano), Karpáti Valeria (Clara, don Castulo felesége) és Szávay Margit (Filipo) tűntek ki, kik mindannyian nagy igyekezettel iparkodtak nehéz feladatuknak megfelelni. Különösen Lőrinczy Erzsike, Szalay Károly és Borsody Ödön hivattak gyakran a lampák elé és sok tapsal jutalmaztattak. A harmadik felvonás végén meghato szavakkal bucsuzott el Lőrinczy Erzsike az újpesti közönségtől, mely alkalommal nagy ovacziókban részesült. Er-chinger János a közönség részben szép esokrot nyújtott át, rövid szavakkal kísérve, a műrésznőnek, a 48-as honvédek és a Kossuth Lajos nőgyelet szép esokorral lep-tek meg Lőrinczy Erzsiket, míg a közönség tapsolt és éljenzett. Az egész előadásnak az volt a hibája, hogy nagyon hosszúra nyult, ezért a műkedvelőknek mindig arra kell törekedniök, hogy rövid szindarabokat válasszannak pontosan, kezdjek és idejében végezzék. Az előadás után tancz volt, mely reggelig tartott.

A szünóra alatt pedig a világposta mulattatta a fiatalságot.

— **Az újpesti ev. ref. egyház javára 1897 aug. 7-én rendezett jótékonycélu táncmulatság alkalmával felülfizettek:** Volfner Tivadar 50 frt, Volfner Nándor 20 frt, Halmágyi Sándor 10 frt, özv. Szalay Sándorné, Kárpáthy József, Czípauer János 5—5 frt, Volfner Gyula és társa 4 frt 50 kr., Magyar keramit gyár 4 frt 50 kr., Halász Péter 3 frt 50 kr., Máté Ambrus 3 frt, Lóvi Dávid és fiai 2 frt 50 kr., Egyedi Lajos, Hochbaum Jakab 2—2 frt, Mautner Mihály 1 frt 50 kr., Dr. Feier David 1 frt 50 kr., Dery Ferencz, Mauritz Gábor, Hlavacsok Katalin, Radoch Jozsefne, Torday Janos, Busfy István, Schvartz Jakab, Hendl Mór, Farmathi István, Dr. Kiss Sandor, Pohl Károly, Dr. Hédervári Ernő, Kopper L. 1—1 frt, Gurányi Irma, Balaskó István, Vagner Manó, Friedman Ede, Bárányos Józsefné, Csintalan Lujza, Vinkler Sandor, Dr. Kovács Nagy Lajos, Braczkó Imre, Dr. Fuchs József, Dr. Elsner, Bakó Béla, Helle József, Szabó József, Marselkó Béla, Dr. Székely Dezső, Tóth Ferencz, Simon Danielné, Pap Szilágyi László, Papai Anrel, Nádaskay Károly, 50—50 kr., Engel A. 20 kr., N. N. 10 kr. Összesen: 143 frt 80 kr. A kiadások levonása után liszta jövedelem már eddigelé 360 frt 70 kr. a meg künn levő jegyekből 20—30 frt még remélhetőleg be fog folyni. Az egyházi tanács ugy a felülfizetőknek kegyes adományaiért valamint a rendező bizottság tagjainak fáradozásaiért és a nagy közönségnek a pártfogásáért a legmelyebb köszönetét fejezi ki az egyháztanács nevében *Midy Lajos* ev. ref. lelkesz.

— **Szimon Anna apja Ujpesten.** Szimon Anna a bolgár merenyiel europai hirre emelkedett áldozat apja, a meggyilkolt kis leányával múlt vasárnap meglátogatta Szimon László újpesti pekmaster rokonát. A közönség ez alkalommal ugyszólván ostromolta polgártársunk házat ugy, hogy kénytelen volt ajtót kaput becsukni. Tavozásakor a villamvasut megállóhelyén is annyi nép esődült össze, hogy majdnem elzárták a villamos utját.

— **Egő villamos.** Kedden este a »Szechenyi« kavéhez előtt kigyuladt a villamos és nagy részben elégett. Persze ez a látvány sok kíváncsít esődített össze.

— **Kitiltott lapok.** A belügyminiszter a Bécsben megjelenő »Kikeriki«-t és »Deutsches Volksblatt«-ot, valamint a Berlinben megjelenő »Alldeutsche Blätter«-t államellenes irányuk miatt az országból kitiltotta. Ennek

alapján a kereskedelmi miniszter az említett lapoktól a postai szállítást kedvezményét megvonta. Tehát nevezett lapokat járítani tilos. Helyes!

— **Névmagyarosítás.** Steiner Miksa, Sándor és Jozsef újpesti lakosok nevüket belügyminiszteri engedellyel *Salgó*-ra változtatták.

— **Öngyilkosság.** Gyepes József rákospalotai 23 éves nőllen földmives hétfőn délután öngyilkossági szándékból mellbe lölte magát s azonnal meghalt. Holttestét bevitték a bonczoló intézetbe.

— **Halálozások.** Schindler Adolf újpesti kádarmester hosszas szenvedés után kedden reggel 45 éves korában meghalt. — Fabiankovits József háztu-lajdonos rövid, de súlyos szenvedés után esülörtökön 33 éves korában elhunyt. Béke lengjen porai felett.

— **Mulatság.** A pecezi nyara öközőség tegnap szombaton az ottani Szemere-szállóban az árvizkárosultak javára társasestével egybekötött fényesen sikerült táncmulatságot rendezett. Volt fölvonulás, virágcsata, hangverseny meg szimfóniaadás. A rendező-bizottság elnökei Pronay Adorján báró és Korányi Frigyes dr. voltak. A mulatság lefolyásáról lapunk jövő számában bővebben fogunk megemlékezni.

— **Az 1900. évi parisi vilákiállításán való részvételre hívja fel a kereskedelemügyi m. kir. miniszter a magyar közönséget.** A lelkes fölhívásban a miniszter utal arra, hogy Magyarország 1878 óta nemzetközi kiállításban nagyobb arányban nem vett részt, illő tehát, hogy a múlt évi milleniumi kiállítás sikeren felbuzdulva, a magyar államot alkotó összes erőkkel a szellemi, művészeti, anyagi és erkölcsi téren való munkálódásunk összes szerzeményeit és vívmányait az 1900. évi parisi nemzetközi kiállításban, a népek e nagy találkozóján, bemutassuk. A miniszter bizton hiszi, hogy fáradozásaink és anyagi áldozataink hiába valók nem lesznek, különösen a mezőgazdasági téren, a hol termelésünk magas szinten áll. De számos oly iparágunk is van, melyeknek verseny- és kiviteli képességük hírnevet fenn kell hogy tartsnuk, sőt igyekeznünk kell, hogy azokat újabb kiviteli piacok szerzése által még inkább felvirágoztassuk.

Nyári lóversenyek.

A múlt vasárnapi első nyári lóversenyre a múlt számunkban közölt tippek fényesen beval-

tak, mert a jelölt lovak közül 5 nek, 2 pedig másodikkak érkezett be, akik ehát a mi tippeink után játszottak meglehetősen összegű nyereséggel hagyták oda a versenyteret.

A het sporteseménye egyebkent az, hogy *Tokio* a monarchia legjobb és egyszerűs mind legmakrancosabb lova nagy stílusban megnyerte a Szent-István díjat. Ennek folytán nagyon valószínű, hogy gazdája kiküldi Angliába, ahol október 13-án a *Cambridshirci Handicapban* fog indulni. Erre a futamra még most is fogadható 40-szeres pénzzel.

A mai futamok nem valami nagy érdeklődést keltők a benvezetett lovak képeségei legnagyobb részt ismeretesek lévén. Legfeljebb a *kétéves omnium* kimenetelére de néznek várakozással a sportsmanok.

Az egyes versenyek a következők: *I. két-évesek eadőversenye* 2000 korona 1400 meter. Amennyiben ilyen nagyobb távolság állóképességet is igényel, a Primás H. ivadékaiknak aminek esélyek vannak ezek: *Szivós* és *Dalgy*. Jól fog futni *Dobsina* is.

II. háromévesek gátversenye 2000 kor 2400 m. *Seher mögliche* és *Rosario* között dől a verseny; jó esélyvel indul *Margot* is.

III. Lágymányosi díj 4500 kor. 2000 m. E futamban nehez a nyertőt megjelölni, mert a benvezetett lovak mind jó esélyvel indulnak. *Belle Minette* és *Brigand* már ilyen távra nyertek s így a nyertőt közülük kell keresnünk, amde *King-Amphion* és *Czigánylegény* meleggé lehetik a versenyt.

IV. Háromévesek Handicapja 2000 kor. 1800 m. *Harry*, *Zofe* és *Lesihetjár* a jobbak.

V. Kétéves Omnium 6500 kor. 1000 m. *Tick-Tack*, *Nyilvány*, *Aezél* és *Hiresleány* között lesz a küzdelem. Ha *Tick-Tack* a régi ugy e díj tőle el nem vechető.

VI. Kétéves nyertőlének handicapja 3000 kor. 1000 m. *Gábor* és *Ara* között fog e küzdelem eldőlni.

VII. Claiming-Stakes 2000 kor. 1100 m. *Gyurjad*, *Róza* és *Demetrius* mar ezen a távon több ízben győzelmet arattak s így közülük keresendő a nyertő.

Tippeink a következők:

- I. *Szivós* — *Dobsina*
- II. *Seher mögliche* — *Margot-Rosario*
- III. *Belle-Minette* — *Brigand*
- IV. *Harry* — *Zofe*
- V. *Tick-Tack* — *Nyilvány* — *Aezél*
- VI. *Ara* — *Gábor*
- VII. *Gyurjad* — *Demetrius*.

Eladó telkek.

Az „Ujpesti kereskedelmi és iparbank“ tulajdonát képező

Földessy-féle telkek

szabad kézből eladók.

A venni szándékozók ez ügyben bővebb értesítést nyerhetnek minden héten *szerdán délután 3—5 óra* közt a bank helyiségében Ujpest, Arpád ut 3. szám.